

a lui Coresi trebuie deci să fie căutat în altă parte. Se pare că acest punct al ipotezei noastre și-a făcut drum, întrucât nici tratatul de *Istoria literaturii române*, vol. I, nu mai reține vechea părere, deși omite să menționeze sursa noului punct de vedere¹.

Al doilea argument, asupra căruia vom stărui în articolul de față, îl constituie existența — necunoscută pînă acum cercetătorilor români — a unei versiuni în limba ucraineană, cu influențe ale slavei bisericești, versiune aproape identică cu textul *Cazaniei I* a lui Coresi. Ea ni s-a păstrat în două copii tîrzii, una de la sfîrșitul sec. XVII, alta din 1758, cunoscute sub denumirile de «Postilla de Tekovo» și «Postilla de Neagovo» (În continuare: PT și PN).

Postilla de Tekovo (după localitatea unde s-a găsit manuscrisul) a fost scrisă într-o semicursivă frumoasă și doar fila 48 într-o semiuncială apăsată, specifică sec. al XVII-lea. Alte elemente de conținut, însemnări etc. dovedesc că copia a fost efectuată la sfîrșitul sec. XVII pe cursul superior al râului Borjava, în regiunea de nord-vest a Maramureșului. Din însemnări, începînd cu cea mai veche, din 1710, reiese că manuscrisul a circulat pe ambele părți ale cursului superior al Tisei, în localități ca Unegovo, Buștin, găsindu-se în cele din urmă la Tekovo din ținutul Ugocea, pe partea stîngă a râului Tisa². A fost studiată în special de G. Gerovski, care a reprodus în fotocopie o pagină din totalul de 398, cite avea manuscrisul³, căruia-i lipseau primele 40 de pagini. Studiul și descrierea lui Gerovski, ca și fotocopia dată de el, sînt astăzi unicele posibilități de a cunoaște această copie, întrucît manuscrisul original a dispărut în cursul celui de-al doilea război mondial⁴. Limba PT nu este limba slavonă, ci limba vie, dialectală, cu influențe ale slavonei. Ea atestă că manuscrisul a fost copiat în nordul Maramureșului, pentru că în text întîlnim frecvent *u* în locul vechiului *o* în silabe închise: *o tumъ* (*o tomъ*) «despre aceasta»; *plač sirutnij* «plînsul orfanului» etc.

Postilla de Neagovo (după localitatea unde a fost copiat manuscrisul) datează din 1758 și se păstrează actualmente în minăstirea Cernetkaia de pe muntele cu același nume de lângă Munkacs. A fost editată integral de A. L. Petrov sub titlul *Почтения на евангелие по Няговскому списку 1758...* (Învățătură la evanghelie după copia de la Neagovo din anul 1758...) ⁵.

Colaționarea fragmentului din PT păstrat în fotocopia lui Gerovski cu locurile respective din PN și *Cazania I* a lui Coresi (în continuare CC)¹ dovedește

dovedește și aici că traducerea s-a făcut printr-un intermediar slav și nu direct din maghiară. Traducătorul a suprimat multe pasaje, a introdus multe rugăciuni ortodoxe și fragmente de psalmi după vechile psaltiri românești. Acestea toate nu se pot explica prin originalul luteran maghiar al lui Gaspar Heltai. Limba *Molitvenicului* nu se deosebește de aceea a *Cazaniei* nici ca topică nici ca lexic. Pe lângă elementele maghiare, are numeroase slavonisme și titluri în limba slavonă ca și *Cazania*.

¹ Vezi p. 310. Vezi și D. Zamfirescu, recenzie la volumul I al tratatului, publicată în «Luceafărul», an. VII, nr. 21 din 10 oct. 1964.

² G. Gerovski, *Jazyk Podkarpatské Rusi*, în *Československá Vlastivěda*, III, Jazyk, Praga, 1938, p. 485, nota 1, și I. Pankievici, *Наріс історій українських закапатських говорів*, I, Praga, 1948, p. 28.

³ G. Gerovski, *Отчет о занятиях Г. Геровского по истории письменного языка Подкарпатской Руси*, în «Ročenka slovanského Ústavu», sv. X, an. 1937, Praga 1938, p. 78 și urm. și *Jazyk Podkarpatské Rusi*, p. 483 și urm.

⁴ Cf. *Отчет...*, p. 78—80.

⁵ În *Памятники церковно-религиозной жизни угороруссов XVI—XVII вв. Тексты*, Petrograd, 1921, p. 1—226.